

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 71
Національного аерокосмічного
університету «Харківський авіаційний
інститут»
д. держ. упр., професору
Олексію КРЮКОВУ

ВІДГУК

офіційного опонента доктора філософії зі спеціальності "Публічне управління та адміністрування"

Пороки Станіслава Григоровича на дисертацію

Кушнікова Вадима Вадимовича «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз»,

подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 71 Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність обраної теми дослідження. Активізація розвитку інформаційних технологій та формування інформаційного суспільства на їх основі сприяли формуванню принципово нових механізмів, що впливають на процеси суспільно-політичного характеру в державі та регіонах. Основою цих механізмів є застосування інформації в межах глобального інформаційного простору.

На рівні всіх сфер життєдіяльності суспільства чітко простежується наявність принципово нових небезпек і загроз, котрі пов'язані із використанням технологічних засобів нового покоління, та можуть бути представлені у вигляді маніпулювання людською свідомістю, підміни способу життя і цілей нав'язаними стандартами, спотворенням інформації, фальсифікацією віртуальними світами існуючої реальності тощо. Це особливо чітко простежується з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну та проявляється у вигляді блокування правдивої інформації та поширення великої кількості недостовірної інформації через соціальні мережі, месенджери тощо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на базі Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» відповідно до тематики науково-дослідної роботи «Теоретичні та прикладні проблеми економіки та публічного управління в Україні в умовах воєнного стану та повоєнний період» (ДР № 0124U000577), у межах якої здобувачем запропоновано інноваційні напрями розвитку процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Теоретико-методичною основою дослідження виступають фундаментальні положення теорії публічного управління у сфері інформаційної безпеки. Для вирішення завдань дисертаційної роботи було використано такі методи загального та спеціального наукового пізнання: гіпотетико-дедуктивний – для уточнення сутності предмета дослідження; узагальнюючий і порівняльний – для оцінки діючих механізмів управління інформаційною безпекою в умовах гібридних загроз в Україні та зарубіжних країнах; суб'єктно-об'єктний – для розробки комплексного механізму протидії інформаційно-політичним ризикам і загрозам; метод рефлексивного управління – для виокремлення стратегічних орієнтирів захисту єдиного інформаційного простору України в умовах гібридних загроз; структурно-функціональний підхід – для сценарного моделювання інформаційно-політичного впливу; експертне опитування та багатовимірний аналіз – для оцінки значимості інформаційно-критичних елементів у конкретному варіанті політичної структури; ризикоорієнтований підхід – для моделювання ризиків для інформаційно-критичних елементів політичної інфраструктури в умовах гібридних загроз.

Інформаційно-аналітичною основою дисертаційної роботи є законодавчі та підзаконні акти України, які регулюють питання, пов'язані з інформаційною безпекою держави, наукові здобутки вітчизняних і закордонних дослідників, статистичні дані органів державної влади та місцевого самоврядування, власні авторські напрацювання.

Достовірність, наукова новизна одержаних результатів. Достовірність результатів дисертаційної роботи базується на використанні сучасних прийомів і методів у проведенні наукового дослідження. До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі:

вперше:

– побудовано комплексний механізм протидії інформаційно-політичним ризикам і загрозам негативістського й компліментарного характеру, котрий складається з політичного, організаційного, економічного, правового та соціально-психологічного компонентів із вбудованими алгоритмами моніторингу та адаптації, та який передбачає вирішення проблем технічного, організаційного й правового характеру через формування спеціальних інформаційних контурів у діючих інформаційно-критичних елементах політичної структури, націлених на виявлення інформаційних загроз;

удосконалено:

– методичний підхід до запобігання явищ інформаційного тероризму в межах інституційної, нормативної, комунікативної, культурно-ідеологічної та функціональної підсистем політичної системи через інформаційно-психологічний вплив на окремі особистості, громадські й соціальні групи та на все населення загалом з метою збереження цілісності організаційних, технічних й інформаційних зв'язків цієї системи;

– теоретичний підхід до модернізації державної політики у сфері інформаційної безпеки через виокремлення в ній нормативно-правової, організаційної, технологічної та кадрової складових, що уможливорює своєчасне виявлення інформаційних загроз безпеці особистості, суспільства і держави та протидію ним, а також реалізацію стратегічних інтересів держави у складному конкурентному інформаційному просторі сьогодення на основі загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права щодо забезпечення інформаційної безпеки;

– практичний підхід до сценарного моделювання інформаційно-політичного впливу, котрий передбачає взаємопов'язану реалізацію наступних модельних блоків: «структура інформаційно-політичної загрози», «політична

структура», «визначення інформаційно-критичних елементів політичної структури», «операційно-тимчасова модель інформаційно-політичного впливу», «оцінка поточного стану інформаційно-політичного впливу», котрий враховує інформаційний фактор у процесі формування й розвитку загрози, та дозволяє визначити основні інформаційно-критичні елементи політичної системи з урахуванням інформаційно-ресурсного потенціалу;

дістали подальшого розвитку:

– зміст напрямів створення державної системи реагування на інформаційно-психологічні контентні загрози, яка забезпечує інформаційну та роз'яснювальну роботу органів державної влади та місцевого самоврядування щодо культури інформаційної безпеки та поєднує в собі єдиний реєстр ресурсів, котрі містять протиправну інформацію; систему аналітики інформації на наявність протиправного контенту; програму з використанням контентної фільтрації, та яка уможливорює блокування протиправного контенту;

– стратегічні орієнтири захисту єдиного інформаційного простору України в умовах гібридних загроз, котрі базуються на прогнозуванні, виявленні та оцінці джерел і характеру інформаційно-політичних загроз, основних суб'єктів інформаційно-політичного впливу та інформаційно-критичних елементів політичної системи, що в сукупності забезпечує захист інформаційної інфраструктури України в цілому й інформаційної інфраструктури політичної системи зокрема від негативних інформаційних впливів;

– змістовно-категорійний апарат науки «Публічне управління та адміністрування» через уточнення сутнісної характеристики таких понять: *«інформаційна безпека держави»* в якості стійкого стану інформаційної сфери, котрий спрямований на сприяння гармонізації процесів розвитку інформаційного суспільства через забезпечення своєї цілісності та захисту об'єктів за наявності зовнішніх і внутрішніх впливів несприятливого характеру як результат усвідомлення соціальними суб'єктами своїх життєво важливих інтересів, цінностей та цілей розвитку; *«інформаційно-критично важливий елемент політичної структури»* як акт маніпуляційного інформаційного впливу, щодо якого порушено (чи припинено) функціонування інформаційної

складової, що, своєю чергою, може призвести до втрати керованості в масштабах країни або окремої частини її території, а також до важких дисфункцій в інфраструктурі та економіці на тривалий період.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення та здобутки дисертаційного дослідження викладено у 11 публікаціях, із них 5 статті – у фахових журналах і збірниках наукових праць; 6 – тези доповідей на конференціях. Загальний обсяг публікацій становить 3,8 авт. арк.

Грунтовний аналіз публікацій свідчить про достатню повноту висвітлення результатів дисертаційного дослідження та географію оприлюднення. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідають вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог. Робота написана науковим стилем, у тексті є необхідні посилання на джерела, що цитуються. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків за розділами, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 272 найменування.

Практичне значення одержаних автором результатів полягає в обґрунтуванні та розробці пропозицій, орієнтованих на вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням механізмів розвитку інформаційних технологій в контексті модернізації політики інформаційної безпеки.

Розробки, представлені в дисертаційному дослідженні, знайшли практичне застосування в діяльності Департаменту культури і туризму обласного комунального закладу «Харківський організаційно-методичний центр туризму» Харківської обласної військової адміністрації в контексті підвищення результативності функціонування державної системи реагування на

інформаційно-психологічні контентні загрози (довідка про впровадження № 26/15 від 21.04.2026 р.), у Національному агентстві акредитації України Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України щодо впровадження теоретичного підходу до модернізації державної політики у сфері інформаційної безпеки (довідка про впровадження № 20-06К від 20.05.2026 р.), а також у Директораті європейської та євроатлантичної інтеграції Міністерства освіти і науки України (довідка про впровадження № 2/43-26 від 22.05.2026 р.) щодо формування державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому надаючи позитивну оцінку дисертаційному дослідженню Кушнікова Вадима Вадимовича «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз», слід вказати на окремі дискусійні положення дисертації та висловити такі зауваження:

1. У роботі розкрито сутність системи забезпечення інформаційної безпеки як інтегрованої сукупності органів, методів, сил і засобів, що функціонують у цій сфері (с. 79–80 дисертації), однак недостатньо докладно описано завдання цієї системи.

2. Потребують додаткової деталізації можливості сценарного моделювання інформаційно-політичних загроз.

3. У дисертаційній роботі відсутній висновок відносно того, що саме стосовно зарубіжного досвіду щодо вдосконалення процесів управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз доцільно впровадити у вітчизняну практику.

4. Доцільно було б детальніше розкрити в дисертації базові сформовані процедури в контексті управління інформаційною безпекою в умовах гібридних загроз.

5. На стор. 199 дисертації автор недостатньо чітко розкриває складові формування системи протидії тероризму в інформаційному просторі.

Проте висловлені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційна робота Кушнікова Вадима Вадимовича «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз» є завершеним науковим дослідженням, виконаним самостійно автором на актуальну тему.

Робота повністю відповідає вимогам, що ставляться до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а саме: вона виконана на актуальну тему, сформульовані в ній наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, достовірними, містять наукову новизну та мають практичну значущість.

Виходячи з вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота Кушнікова Вадима Вадимовича «Управління інформаційною безпекою держави в умовах гібридних загроз» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку присудження наукового ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року №44, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент
доктор філософії зі спеціальності
"Публічне управління та
адміністрування", провідний
науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії пожежної та
техногенної безпеки навчально-
наукового інституту пожежної та
техногенної безпеки Національного
університету цивільного захисту
України

Станіслав ПОРОКА